

Mediefolk hvidvasker Armadillo

Filmholdet bag *Armadillo* har rekonstrueret og arrangeret flere af scenerne i den prisbelønnede krigsdokumentar, men de færreste mediefolk vil kritisere metoderne

Af: [CHARLOTTE AAGAARD](#)

16. juli 2010

Rekonstruerede scener, arrangerede dialoger og sammenklipning af udtalelser. Er det acceptable virkemidler i en moderne dokumentarfilm?

Spørgsmålet er blevet aktuelt, efter det er kommet frem, at filmholdet bag den prisbelønnede krigsdokumentar *Armadillo* bl.a. har hyret en stripper for at genskabe en afskedsfest, de ikke havde været med til, rekonstrueret og arrangeret flere af dialogerne mellem filmens hovedpersoner samt klippet udtalelser sammen som er faldet på forskellige tidspunkter.

Metoderne er blevet kritiseret fra flere sider, senest af Berlingske-journalist Mads Kastrup, der på sin blog beskylder filminstruktør Janus Metz for at manipulere med virkeligheden og føre de mere end 100.000 danskere, som efterhånden har set filmen, bag lyset.

Fluen på væggen

Han skælder især ud over, at filmen giver sine seere det indtryk, at filmholdet har været fluen på væggen, der blot registrerer, hvad der sker for soldaterne før, under og efter de er i krig. På intet tidspunkt fortæller instruktør Janus Metz publikum, at flere scener er rekonstrueret eller arrangeret for at få soldaterne til at tale om det, instruktøren mener, er vigtigt.

»Den slags er forbudt i journalistik. Fotografer er blevet fyret for at opstille billeder. Journalister er blevet anvist både svingdøre og skammekroge for at konstruere eller påvirke virkelighed. Også for at rekonstruere virkelighed, når læseren, lytteren, seeren ikke samtidig indvies i tricket,« skriver han på sin blog.

»I journalistikken uddeles der trods alt stadig fyresedler, hvis nogen gribes i manipulationer. I filmdokumentarismen har man efterhånden indtryk af, at det mest vidner om instruktørens kunstneriske stræben og uangribelige originalitet.«

Instruktør Janus Metz afviser kritikken og fastholder, at hans film viser et autentisk billede af begivenheder og dialoger, som har fundet sted.

Information har imidlertid spurgt en række dokumentarister, journalister og forskere, hvor grænsen egentlig går, når det handler om at redigere virkeligheden uden at fortælle publikum om det.

Intet at komme efter

Dansk dokumentarfilms *grand old man* Poul Martinsen, der har lavet dokumentarfilm siden 1960'erne mener ikke, der er noget at komme efter.

»Det er helt almindelige virkemidler, der er brugt i *Armadillo*. Rekonstruktion af begivenheden, der vitterligt har fundet sted, såsom den omdiskuterede stripper-scene, er helt normal praksis og det samme gælder rekonstruktion af dialoger, der har fundet sted,« siger han.

»Der er ikke noget galt i at rekonstruere scener eller samtaler, som tidligere har fundet sted. Desuden kunne soldaterne og deres familier jo bare have sagt nej, hvis de synes, at deres grænser blev overskredet,« mener han.

Men er det ikke at vildlede publikum, når filmholdet lader som om, scenerne er autentiske?

»De kunne godt have vist et lille, diskret skilt med rekonstruktion, f.eks. under stripperscenen eller de kunne have ladet det fremgå af rulleteksterne efter filmen, at enkelte scener er rekonstrueret ud fra begivenheder, der har fundet sted. Bare for at dække deres røv.«

Ville du selv have gjort det?

»Nej, jeg ville nok have gjort præcis det samme som *Armadillo*-folkene har gjort.«

Til grænsen

Heidi Philipsen, lektor i medievidenskab på Syddansk Universitet er stort set enig med Poul Martinsen.

»I den bedste af alle verdener burde der stå rekonstruktion under de rekonstruerede scener, men jeg synes ikke det er noget stort problem i *Armadillo*, fordi filmen så tydeligt signalerer, at der er tale om en fortolkning af sandheden,« siger hun.

Hvordan gør den det?

»Det gør den bl.a. ved hele vejen igennem at bruge elementer fra fiktionen, den er både filmet og klippet som en spillefilm, så publikum kan ikke være i tvivl om, at der er tale om en redigeret version af virkeligheden.«

Men publikum kan jo ikke se, at flere scener og dialoger er rekonstrueret eller direkte arrangeret?

»Man skal ikke undervurdere det moderne publikum, danske biografgængere er udmærket i stand til at vurdere *Armadillos* troværdighed. De er vant til at være kildekritiske og selv tage stilling til det materiale, de bliver præsenteret for,« siger hun og konkluderer, at den redigering og rekonstruktion, som *Armadillo*-instruktør Janus Metz gør brug af »ikke har et omfang, der giver grund til bekymring«.

»Filmen gør fra starten opmærksom på, at den er et bud på virkeligheden og på intet tidspunkt får publikum at vide, at sådan og sådan er forholdene. Der er hele vejen igennem lagt op til, at det skal tilskueren selv tage stilling til.«

De rigtige billeder

Kim Hundevadt, forfatter til den dokumentaristiske krigsskildring *I morgen angriber vi igen* og forlagschef på JP/Politikens Forlag har også svært ved at hidse sig op over rekonstruktionerne i *Armadillo*.

»De har stort set gjort det samme som skrivende journalister gør, når de rekonstruerer begivenheder, som tidligere har fundet sted. Hvis *Armadillo* havde været en bog, vil den aldrig være blevet kritiseret,« siger han.

I sin bog om krigen i Af-ghanistan rekonstruerer Hundevadt selv mange begivenheder, som har fundet sted uden at han selv var til stede.

»Jeg har som udgangspunkt en *old school*-tilgang til dokumentarisme og mener, at man bør holde sig til det materiale, der er. Men at rekonstruere en begivenhed er et helt almindeligt journalistisk værktøj. Grænsen går, hvis man begynder at konstruere en virkelighed, som ikke findes,« siger Hundevadt.

Han gør i øvrigt opmærksom på, at de særlige vilkår for filmproduktion betyder, at filmproducenterne er meget afhængige af at have de rigtige billeder. For hvis der ikke er billeder, er der heller ikke nogen historie, som han siger.

»Det vigtige er, at man ikke skaber situationer og billeder for at opfylde en bestemt forhåndshensigt.«

Gør Armadillo det?

»Det er svært at sige. Ambitionen har helt tydeligt været at lave en dansk version af *Apocalypse Now*, en rejse ind i mørkets hjerte, hvor man følger de unge soldater og oplever den forråelse, der sker, mens de er krig. Og det må man jo sige er lykkedes.«